

ՆՈՐ ՌԴԱՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Գ/ն 20 Փարա

Բ. ՏԱՐԻ 8 ԲԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎԷԼ

ՉՈՐԵՔՆԵՐԻ 8 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1876

Ն. Տ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 20 ԹԻԻ 1920

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պ. ՊՐԱՅԹԻ

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

(Շաբ. 4-րդ 1919)

Բոլոր գործաւորք եթէ բաւական ծեր են՝ թող յիշեն որ 1882 ին պատերազմէն առաջ հայը 4 բենա էր. երկու տարի վերջը 7 1/4 է ելաւ. ձեր բոլոր պէտքերը որ բուսիայէն կուգաւ յին՝ կտրուեցաւ և հայը հազուադիւրս ու սուղ եղաւ. հիմայ պէտք չէ ինձ վերագրել թէ՛ ես հայերնիդ սուղնալուն համար ձեզ հասարակային պարտաւորութիւնները կատարելէ ետ կեցնել կուգեմ. սակայն երբոր կը մտածէի թէ անցեալին մէջ ինչ եղաւ և ապագային ինչ պիտի ըլլայ, պէտք է հաշուի առնէք ձեր ընդունելութեանը թողուած քաղաքական նութեան արժէքն ի՞նչ է. ասկէ վերջը կուգայ պատերազմի անյաջող ելքը մտածել. ոչ ոք կարծեմ թիւրքիդ զօրութեանը վրայ լաւ դադարաւ մը ունի:

1884 ի պատերազմին ընելու քաղաքականութիւնը դժբաղդութիւն մը և սխալանք մ'էր. հիմայ ձեզ կը հարցնեմ՝ միթէ խեղացութիւն է՝ միևնոյն քաղաքականութեան հետեւիլ և զայն 1876 ին վերահաստատել:

Հիմայ պէտք է քննէք թէ այս քաղաքականութիւնը ուրկէ ծագում առած է:

Թայմիլ նոյ. 30 ին մէկ խումբ քաղաքական յօդ ուսածին մէջ ըսաւ:

«Տաճկական կառավարութեան ամբողջութեանը մէջ մեր փափաքանայ սկիզբն ու

վերջն այն է՝ որ արեւելքի մէջ և՛ տէրութեանց հաւասարաւ կշռութիւնը աւրուելու չէ:

Արդ կը կարծաւի թէ՛ և թէ՛ բուսիա Մե ծովու մէջ պատերազմական նաւեր ունենալը՝ ինչ պէս որ ունի, և եթէ այդ նաւերը Միջերկրական անցիկն ինչ պէս որ կրնան անցնիլ եթէ ճամբաները գոց չըլլան՝ այն ատեն բուսիա Միջերկրականի մէջ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլայ ինչո՞ւ չըլլայ. ոչ ոք կուրանայ զայս. և արդ ինչքա՞ն սա պիտի ըլլայ որ՝ այդ ծովուն մէջ գտնուած նաւային զօրութեանց վրայ զօրութիւն մ'ալ պիտի աւելցած ըլլայ, և թէ Մե ծովու նաւատորմիդ Միջերկրական դալու ըլլայ՝ հոն նաւատորմիդ մը աւելնայ պիտի. այս պարզ և յստակ է:

Հիմայ Սրաւիա նաւատորմ մ'ունի Միջերկրականի մէջ. Գաղիա ունի երբոր ուղէ. սա թուլոնի մէջ հզօր նաւատորմ մ'ունի զոր պիտէք, իտալիա ունի, սա ըստ իս յիմարութեամբ հիմայ վիթխարի զրահաւոր մ'ալ չինել կուտայ, 100 թօնէլաթ թիւղանթով մը, որնոր մէկ անգամին մէկ թօնէլաթ ուսմը պիտի արձակէ: Ասոր յիմարութեան կամ իմաստութեանը վրայ չեմ ուղեր խօսիլ. այլ սա կըսեմ թէ իտալիա ալ Միջերկրականի մէջ նաւատորմ ունի: Ալբանիա ունի, Թիւրքիա ունի. կը հարցնեմ ի՞նչ կրնայ պատահիլ ասկէ, միթէ երկինք վտր պիտի իջնայ, միթէ Անգղիոյ դքսակը պիտի նուաստանայ և անպատուի՞ եթէ հոն 2, 3, 6, 10 և կամ աւելի Ռուսական նաւեր գտնու-

ին՝ վստօրի ճամբան ազատ թողուելով Ռուսաց նաւերուն ատկէ անցնելուն: Այդ ճամբան ոչ թիւրքիա չինեց և ոչ Անգղիա, այլ բնութիւնը չինեց հարկաւ այն նպատակաւ՝ որ բոլոր աշխարհին առջև այդ երկու ծովերուն տղատ ճամբայ մը ըլլայ. հիմայ շատ հետաքրքրական է և մտածելու արժանի, որ մեք՝ որ անկէ բաւական հեռու կապրինք՝ և աշխարհիս մէջ էն մեծ նաւատորմն ունինք մեծ այնքան՝ որ աշխարհիս բոլոր նաւատորմն մեկտեղ բերելով անոր չը հաւասարիլ. մեք ենք միայն որ ատկէ կը զարհուրինք. Չեկայ մէկը որ հոգ ընէ ասկէ՝ բաց ի Անգղիոյ կառավարութեանէ. չը կայ Ժողովուրդ մը՝ որ Անգղիոյ ժողովուրդեան չափ նուազ չափ ունենայ անկից: Մանաւանդ կը մըտածեմ որ կրնանք ցուցնել թէ բնաւ չափ չունինք հոն: Միւս ազգերն ալ ատկէ վախ մը չունին և բնաւ գաղափար չունին թիւրքիան պաշտպանելու համար պատերազմ ընելու՝ այն նպատակաւ որ՝ բուսիա Մե ծովու մէջ պաշարեալ մնայ. կը տեսնէք թերթերը. և որչափ զարմանալի է տեսնել որ թերթերու հրատարակիչը այնպիսի բաներու վրայ կը գրեն՝ զորս չեն հասկնար: Ամերիկայի մը գիտեմ որ անցեալ տարի հոս ատենաբանութիւններ կ'ընէր. սա ըսաւ թէ հետզհետէ ատենաբանութիւններ պիտի ընէ այն նիւթոց վրայ՝ որոց վրայ քիչ անգեկութիւն ունի. ուստի երբոր նա այսպէս կ'ըսէ և ժողովուրդը կը գտնէ զինքը հինգ շիւին տալով ընելու՝ տարօրինակ

չէ որ լրագիրք ալ ըսեն թէ՛ իրենց չը գիտցած նիւթոց վրայ կրնան գրել:

Լաւ, մէկ քանի լրագիրք ձեզ ըսին թէ՛ մեր Հնդկաստանի ճամբան այս խնդրէն կախումն ունի. սակայն ամենքնիդ գիտէք որ՝ մեր այդ ճամբան հիմայ Եգիպտոսէն է. ճամբորդք չողեկաւքով կերթան. նաւերնիս ալ այդ Սուէշի հոյսակալ ջրանցքէն կանցնին, որնոր Գաղիացոց ստակով և Մ. Լիւիքսի ճարտարութեամբ չինուեցաւ. կը փափաքիմ որ մէկը ինձ ըսէ թէ՛ Հնդկաստանի ճամբան ինչ գործ ունի այս խնդրոյն հետ, չեմ գիտեր ճիշդ թէ այդ գանալին բերնէն Կ. Պօլիս որչափ հեռաւորութիւն ունի, սակայն ծարձեմ առ նուազն 6-700 մղոն ըլլալու է. սակայն անկէ աւելի հեռու չէ թուլօնը այդ գանալին բերնէն, թուլօն՝ որ Գաղիական մեծ նաւատորմին կեդրոնն է:

Եւ հարկաւ եթէ Տաճկաստանի ժողովուրդը անկեալ վիճակի մէջ չըլլար՝ մեր Հնդկաստանի ճամբուն վտանգներ կը հասցնէին. մէկ ճամբայ կայ մեր Հնդկաստանի ճամբան ապահովելու և այդ է Պ. Լիւիքսի չինած ճամբան որ Եւրոպայի մատոյց, այն է, այս ճամբուն բոլոր Եւրոպական տէրութեանց հսկողութեան տակ առնելն, մասնաւոր դաշնագրութեամբ որով ամեն ազգաց նաւերն կանոնաւորութեամբ ազատ ըլլան անկէ անցնելու:

Վ. ՂԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Հ Ր Ա Ի Է Ր

Ա.Ռ. ԱԶԳ. ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՆՆԻ

Ազգ. ժողովը նիստ ունի
յառաջիկայ ուրբաթ գեղատ. 10
ի շաբաթիս :

Ատենադպիր պիտի բացուի
ճիշդ ժամը 7ին և գոցուի 10ին :

Հրահրեալ են Ներսիսյան
էֆէնտիները՝ իրենց ազգասի-
րական պարտականութիւնը
կատարելու փութալ :

1876 թ. գեղատ. 7 (Կնէ*)

ՕՐԱԿԱՐԳ

1. Վարչութեան առաջար-
կութեան նկատմամբ խորհրդա-
րանական յանձնարարին տեղե-
կագրին վրայ վիճաբանութիւն
(դռնփակ) :

2. Վերաքննութիւն Սահ-
մանադրութեան, շարունակու-
թիւն յօդուածոց թաղային մա-
տակարարութեան :

Ատենադպիր

Գ. Յ. ՄԵԼԻՔԻԱՆ

... Խմբագիր .

Կը խնդրեմ սոյն երկտողս՝
Ձեր ազգօգուտ լրագրոյն մէկ
անկիւնին մէջ հիւրնկալել բա-
րեհաճիք :

Ուր որ ընկերութիւն կայ՝
հոն կարծես խռովութիւնը կը
տիրէ . չկայ ընկերութիւն մը որ
իւր յառաջագիմութեամբը յա-
ռաջանայ . չկայ ընկերութիւն
մը որ իւր նպատակին հասնի
ամէնքն ալ կարծես անիծեալ
են, եթէ ընկերութիւն մը նոր
ծնունդ առնու պահ մը կը
փայլի, յետոյ իւր ընթացքը
խաւարին մէջ կը տրուի : Տարի
մը առաջ Ա. Բ. Գ. ի Բարեկամ
ընկերութիւնը իւր յառաջա-
գիմութեամբը կը փայլէր և իւր
միութեամբը իր ճակատը կը
պտակուէր . իսկ այսօր ցաւելով
կըսեմք՝ երկու կուսակցութեան
բաժնուած մին գրչով կը մա-
քառի ընկերութիւնը տապալել՝
միւսը ծեծով զայն կենդանա-
ցնել կուզէ : Տասն և իններորդ
դարը «կրթութիւն» կաղաղա-
կէ . իսկ կան այնպիսիներ որք
դեռ անկրթութեան մէջ կապ-
րին , ամօթ . . . անոնց (1)

(1) Խոհեմութիւնը ձեռքէ
չի ձգելու համար այս անգամ
անունին տալ զանց ըրինք . իսկ
եթէ այն ընթացքին շարունա-
կեն՝ այն ժամանակ թէ անու-
նովը և թէ մականունովը պիտի
պախարակեմք , թէ ծեծողը՝ և
թէ ընկերութիւնը տապալել
ուզող շարամիտ անձինքը :

որք գրչով ընկերութիւն մը տա-
պալել կուզեն . և աւելի ամօթ
անոնց որք ծեծով ընկերու-
թիւն մը կենդանացնել կուզեն :

Ընդունեցէք . . Խմբագիր
իմ շնորհակալութեան հաւաս-
տին :

ԿԱՅԾԱԿ

1877 գեղ. 7 Սալմաթօմբուի

... Խմբագիր

ՄԵԾ. Ալաճաճեան փունջիկի
մէջ քանիցս դանդաղ կընէ
լրագրածախուց շատէն զայն
թերթը չը ծախեցնուն համար .
երբեմն իսկ այն մասին՝ յատ-
կապէս թելագրել կայ ըստ .
(գիտեմ զով կակնարկէր) բայց
ոչ ապացուցով այլ կարծեօք .
միթէ կարծիքի մը փաստի կա-
րեւորութիւն տալ ողջամտու-
թիւն է : Նոյ 26 շաբաթի փնջի-
կի մէջ դարձեալ և մասնաւո-
րաբար կամուրջի լրագրածա-
խուց դէմ կծու դանդաղ մը
կընէ, որուն հեղեանական պարու-
նակութենէ աւելի մէկ քանի
պատուարժան անձանց մեղադ-
րանքէն ստիպեալ պարզեց
խնդիրը, որպէս զի այն դրուած-
ները իւր արժան տեղը գտնէ ,
և տեսնուի թէ այն թերթին
չը ծախեցնուն պատճառը ի՞նչ
և ո՞վ է , զի ըրած գանդատէն
յայտնի է թէ Ալաճաճեան ըրած
ծախքը չի հանէր եթէ ոչ , ի՞նչ
հոգը թէ որ այս կամ այն լը-
րագրական առ իր թերթը չառ-
նէր :

Լրագիր մը պարունակելու
է ժողովրդեան ճաշակին ամէն
տեսակէն , բայց նաև տրուած
լուրերը ճիշդ և նոր ըլլալու է ,
որով լրագրածախի ջանից հարկ
չմնար այնչափ , ասոնց հետ մեկ-
տեղ փորձ տնօրինութիւն եղաւ
մի՞ կուզես նէ լրագրածախները
վճարեն , կուզան և իրարու դը-
լուի պատուելով թերթը կառ-
նեն , ասոնք փորձով կըսեմք , ահա
յիշեցի փունջիկի մեղադարտ
յանցաւորները , ապացոյց տալով
ազգային տեղական թերթերուն
տուած քաղաքական լուրերուն
մեծագոյն մասին մայրը Գաղ-
ղիացուց թերթերն են որոնք
երկու կամ քսան և չորս ժա-
մէն կը հայտնան . ասկէ առաջ
չի կրնար , իսկ առ ձեռքդ փուն-
ջիկ մը և տես լուրերը քանի
ծեր են . ինչու , վասն զի օրի-
նակի համար երկուշաբթի օր
լուր մը գրեցին , այն լուրը ե-
րեքշաբթի օր կը վագրթնայ
կամ կը ձերբտեանայ . նոյն իրի-
կունալ կը փնջիկնայ և ալեխա-
ռըն մանուկը մամլէն իւրոյ դա-
լով հետեւեալ օր իրիկուն ջա-

նայ որ ծախուի ինչպէս որ անց-
եալ շաբթու փորձով տեսանք :

Կը յիշեն ընթերցողք թէ
փունջիկ օրաթերթը 1000 հաս-
եթէ ծախուի՝ պանիր հացիկով
գոհ կըլլամի հաշիւ մը ըրած
էր . ասի տեսական էր և վերո-
յիշեալ պատճառով հարկաւ
գործնականը չը պիտի համա-
պատասխանէր . վասն զի լուրերը
հինաւրով լրագրի մը օրական
ձեռքէ ծախքը ծանր կըլլայ՝
ապացոյց :

Ով է յանցաւոր , չորեքշաբ-
թի և շաբաթ օրվան մեծ փունջի
40 կամ 50 էն աւելի չերթա-
լուն :

Ով է յանցաւոր՝ Հայրենի-
քի շաբաթաթերթին ձեռքէ
դանդաղ երթալուն ևն . ասոնց
թշնամին առօրեայ նոր նոր և
ճոխ լուր տուող Մանգուլէ Նոր
Դար Մամուլ և Լրագիրն են .
ոչ թէ լրագրածախք , հասարա-
կութիւնը ամենագիւրամատչելի
փունջիկի գնոյն կրկինը կուտայ
կոր առ բանին համար փորձով
է որ կըսեմ . իսկ տնօրինութիւ-
նըն ալ պատասխանատու է այն
վնասուն , վասն զի Սապաճ ա-
նուն թերթ մալ կայ որ տասը
փոյ . է բայց թէ պարունակու-
թեան և թէ տնօրինութեան
մասին մեծ տարբերութիւն կայ .
ներէ Գ. Ալաճաճեան , մեղ թըշ-
նամի կարծեցիք և հրապարա-
կաւ մեղադրանք թափեցիք
մեր վրայ , լաւ , ահա բարեկա-
մութիւն մը ընեմ . երբ թշնամի
մը կամ կորուսեալ պատճառ
տուող մը գտնել ուզէք սա խօս-
քը ձեզ ուղղեցոյց ըրէք , և ա-
նոր հետեւեցէք . աս գործը ա-
սանկ ըլլալուն մէջ ո՞վ շահ կըր-
նայ ունենալ—տնօրինութեան
պաշտօնեայ մը միմիայն այս
ուղեցոյցով մութին մէջ կը
քալէ և միշտ իւրոյ կը բերէ
ոճրագործը , ասով կատկածը
յետոյ ապացոյց կը ծնի . մենք
երեք փոյ . շահով և դիւրա-
մատչելի գնով աւելի կը շա-
հինք քան զի աւելի կը ծախենք
ըսել է չիծախուելուն համար է
որ մենք ալ անտարբեր կը
մնանք և ոչ թէ այս կամ այն
թելագրիչին խօսքով որուն
խօսքէն աւելի շահաւոր է քառ-
սուն փոյ . քսանին մասնէ քանի
որ հացը 90 փոյ . ելաւ :

... Խմբագիր մենք ալ
ձեր գործակալներն ենք , անի-
րաւութիւն մը ըրին մեզ զայն
մեր վրայէն մաքրելու համար
հաճեցէք թերթերնուդ մէջ
անկիւն մը շնորհելով ընդունիլ

խորին երախտագիտութեան
հաւաստին :

1876 Նոյ 30 ՎԱՀՄՆ
Լրագրածախք

ՎԱՆ

Հեռագիրը՝ որ շաբաթ օր
Պատրիարքարանէն քաղուեցաւ
փոխադարձ կրկին ծախք վճար-
ուելով՝ տակաւին վանայ հըր-
դեհին վրայ պաշտօնական լոյս
մը չըբերեր , այս ուշացումը կըր-
նայ կասկած յարուցանել թէ մի
գուցէ քաղաքական նշանակու-
թիւն ըլլայ խնդրոյն մէջ , սակայն
պէտք չէ հաշուէն դուրս ձգել
տակաւին մերայնոց դանդա-
ղութիւնն ու բնականաբար տե-
ղի ունեցած շուարումը որ կըր-
նան տրուելիք պատասխանն
ինքնին ուշացնել . հետաքրք-
րական է որ հեռագիրը մար-
դու կորուստի վրայ բնաւ չը
խօսիր . այլ մէկուն մէջ միայն
աւարի խօսքն ընելով՝ ընդհան-
րապէս տեսարանին չը կրցինք
փայտնել և ամենքն ալ այրե-
ցաւ կըսէ . վանայ մէջ հրդեհ
դարերով լսուած բան չէ եղեր ,
բայց շուկայ ըսուած տեղն մեծ
մասամբ Տաճկաց կալուածներն
են եղեր . փայտ ըլլալով՝ միայն
տախտակամածներն են եղեր ,
տանիք և բոլորտիք ծեփուած
են եղեր :

Արդ կրնա՞յ այս հակասական
վիճակներէն լոյս մը դուրս հո-
նել՝ առանց հեռագրին տալիք
բնական լուսոյն սպասելու . սա-
կայն ինչ որ ալ ըլլայ պատճառը
թէ պատահական և թէ քաղա-
քական՝ կորուստը խիստ մեծ է .
առևտրական տուներ փլած են .
տեսարաններն փոշիացած են .
վարկը առայժմ դադարած է և
առայժմ սպասողական դադա-
րում մը կայ . որ կրնայ անտու-
նելի վնասու տանիլ ծայրը , ուս-
տի կը յորդորենք մեր վանեցի
վաճառականները՝ որ իրենց հայ-
րենիքին այդ աւերման վրայ
վաճառականական օրինաց դէմ
զեղմամբ չը վարուին , թէև
հայրենիքէն այդպէս ազգա-
րարութիւն եղած ըլլայ . անոնք
կրակի մէջ են և շուարած . խեղ-
ճերը միթէ հետեւանք կշռելու
կարողութիւն ունին . բայց հոս
բնակող վաճառականք այդ հե-
տեւանք կշռելու են , զի վարկը
հարստութեան էն մեծ ճիւղը
կը կազմէ և առանց անոր րօ-
չիլուն ալ հարուստ չէ . արդէն ի-
մացանք թէ վանեցի վաճառա-
կանք ժողով դուստրելով՝ այս
վաճառական խիստ փափուկ

խնդիրն ուշադրութեան են առնել և գործը շուարման և աւերման չափ չը չի տեսնուի՝ առեւտրական օրինաց դէմ բացառիկ կերպով չը վարուելու և խնայողական ու պահպանողական ընթացք մը բռնելու որոշում են տուել, որպէս զի ոչ վաճառականական վարք կը կոտորի և ոչ ալ ապագայ պատահականութեանց առջև անպատրաստ դնուին :

Սպասենք հեռագրէն իմանալով թէ պատահած այս չարեաց պատճառն ու սահմանն ինչ է :

Նոյեմբեր 3 վանէն հետեւեալը կը գրեն .

«Կառավարութեան կողմէն անցեալ չարթու հեռագիր եւ կած է տեղս՝ որ պատերազմ հրատարակուած է և յայտնապէս ղէնքի ներքե կը կոչէ ամեն ոք և մինչև վերջին մաս թահֆըղներն անգամ, հասարակութեանն ալ դրամական նպաստ և հագուստեղէն կը պահանջէ. դրօշակ պիտոր քաշեն, կրօնք և աղգութիւն սիրող անոր ներքե պէտք է երթայ, այնուհետև սահմանադրուի պիտի անցնին, ամենուն ալ ղէնք պիտոր տրուի քաղաք պաշտպանելու համար, մի տրասցէ դեշ շարժում մը ընեն՝ ալ Աստուած գիտէ, յոյսերնի տէր Յիսուս և սուրբ Նշանն է, ալ չեմ գիտեր, պատերազմ սկսած է թէ ոչ, հեռագիրը չէր բացատրեր, և այնպէս լեզուինք թէ կարնոյ՝ Բուսի դեսպանն ընտանիք զրկել է և ինքն ալ կերթայ, և կարինէն դուռած է թէ՛ Սնդղիոյ երկու մեծ պաշտօնատար եկան և քարս քնացին, ալ այս ինչ է մարդ չը գիտեր, գուցէ ներքին կերպով պաշտպան կայնած են մեր կառավարութեան՝ վերջապէս շարժումներ խիստ են :

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

Երէկ Պատրիարքարան հետեւալ հեռագիրը հասաւ .

Էրմէնի Պաթրիքիկինէ

Ասքէր ինչ սայրիէ չարշուլէրի եղանակ խուսկ եանողընը վէ էհայի ումուլմէն նափաղայա միւհթամ վէ տէհէթ իշինտէ գալաղէլէրինի արդ ինչ Սւլահ ըրղաը իշին նափաղալէրինի թէաարիգի, վիճուլէն ըրղաընը-

նքն մուհաֆաղաընը միւսթէտի պիքիւմիէ մէսապին վէ հարիգէտէկեանէ պիլ վէքեալէ մարուղաը ֆէրման:

Յ. քեանուհի էվլէ

Սահալ

Վանեցի եղբարք

Հետգհեաէ եկած հեռագիրները ձեր գաւառին վերջին ծայր դժբաղդութիւնը գուժեցին. հրդեհ, աւար անօթութիւն, աղքատութիւն, ամենքը իմացանք, սակայն մի յուզուիք և յոյսերնիդ Աստուծոյ և կառավարութեան մի կտրէք. առանց աստուծոյ տերեւ ոչ շարժի կըսէ սուրբ գիրքը, այս պատգամը ձեր վրայ ճշդուած է, երկար տարիներ քիւրտերէ հարստահարուեցաք, սակայն վերջապէս եկաւ ժամը՝ որ այլ ևս ասկէ անդին երջանկութիւն է. մեր հայրախնամ կառավարութիւնը հազար անգամ ընդհանուր բարեկարգութիւն ըսաւ, Եւրոպա կարծեց որ հայրահան տեսութեամբ չէ այս. մեք ի մօտոյ գիտէինք թէ բարեկարգութիւնն ընդհանուր պէտք է, ուստի ձայնակից եղանք մեր տէրութեան. անոնք դարձեալ մասնաւորին օձիքը բռնեցին կեցան. բայց դէպքերն հետգհեաէ հաստատեցին թէ բարեկարգութիւնն ընդհանուր պէտք է :

Ուստի ընդհանուր բարեկարգութեան ժամն հասած է. սակայն միթէ ձեր գլխուն այդ փորձանքը գալու էր. ստատանս միայն կրնայ այո՛ ըսել ատոր. դարձեալ կըսենք մի յուզուիք, այլ անխնայեք այն օտարը որ մուլեռանդութիւնը դրդուեց և ձեր քիչ շատ խաղաղ կեանքըն ալ վրդովեց. հրդեհ ամեն տեղ կրնայ ըլլար. հոս Պօլսոյ մէջ ալ շատ անգամ հրդեհ կը պատահի և շատ մարդիկ ատկէ չահ հանել կուզեն. շատ ատեն հրդեհներու մէջ հոս զինուորի հագուստով մարդիկ տեսած ենք՝ որք աւարաւորութեան համար այդ գրեհաը առժամանակեայ կը հաղնին և յետոյ կստուգուի որ զինուոր չեն առնէք. կրնայ ըլլալ որ վերոգրեալ հեռագրին յիշած զինուորի խօսքն ալ այս կարգէն ըլլայ, որոնք քննութեամբ պիտի ըստուգուի :

Վանեցիք,

Վաստահ եղիք Օսմ կառավարութեան վրայ. նա ինչպէս ցարդ հայրաբար խնամեց ղձեղ

և ղմեղ այսուհետև ալ պիտի խնամէ մանաւանդ Միտհատ բաշայի Մեծ Եպարգոսութեան օրով՝ որ մուլեռանդութեան և այս կերպ ապօրինութեանց միակ և հզօր թշնամին է. նորա օրով մուլեռանդութիւնը պիտի մեռնի և ձեր բաղդէն և նորա դժբաղդութիւնէն է որ Նորին բարձրութեան եպարգոսութեան առաջին օրն այս պէպքը պատահեցաւ. Նորին բարձրութեան վարչութիւնը կարող է յանցաւորը որ կարգէ ալ ըլլայ պատժելու :

Դարձեալ կըսենք, անիծեցէք զայն որ մուլեռանդութեան դրդուելուն պատճառ եղաւ և մեր ներքին ցաւերն օր օրի աւելցուց, սակայն որովհետև գիտալը վար առնուեցաւ և երկիրն ճանչեց իր բարեկամն ու թշնամին՝ այլ ևս չը կրնար մեծ չարիք գործել, միայն թէ վստահ ըլլանք մեր կառավարութեան և անկէ խնդրենք յանցաւորաց պատիժը, մուլեռանդութեան բարձուք և օրինաւորութեան ու ապահովութեան թագաւորութիւնը. քաջ համոզուելով որ վանայ այս չարիքը վերջինը պիտի ըլլայ և խիստ քննութեամբ վանայ բոլոր ի հուսց անտի գըտնուած քիւրտ և այլ ապստամբները հնազանդութեան պիտի բերուին :

Ուրեմն վերջացնելով կըսենք թէ՛ որտի ցաւով մի այնպիսի բաներ ընէք՝ որ չարիքը աւելի ծանրացնէ՝ օտարին հային եղ քուսնելով, այլ ինչպէս ցարդ օրինաւորութեան չը չեղեցաք նոյնպէս շարունակեցէք այն քաջութեամբ՝ որ յատուկ պէտք է մանաւանդ խիստ ծանր դժբաղդութեան հանդիպած մարդկանց :

ՆԵՐՔԻՆ

Կայսերական հրամանաւ՝ Բարձր. Միտհաթ բաշա Մեծ Եպարգոս անուանեցաւ :

Սթամպուլ կըսէ թէ քոնֆերանսին համաձայնած կէտերը՝ Օսմ կառավարութեան առջև այնպիսի պատուոյ խնդիր մը կը յարուցանէ՝ որ այլ ևս պատեւրաւ չըլլալը յուսալ անխելքութիւն է :

Սպանիայէն կը գրեն թէ Բուսիոյ Մեծն Պետրոս անուն ֆըրդալիսը Սաթանտար հասեր է և անկէ ղէնք բերելու համար Ամերիկա պիտի երթայ :

Կը հաւաստեն թէ վսեմ Օտեան էֆէնտի այսօր կամ վաղը ներքին գործոց նախարար (Տախիլիէ նաղըրը) պիտի անուանի :

Սթանս Բիւթըր ամսոյս 9 ին թայմիլի կը հեռագրէ թէ՛ երկու Գարատաղցիներ Միտհաթ բաշայի դէմ գաւաղրութիւն մը պատրաստած էին և Միտհաթ բաշայի տանը մէջ ձերբակալուեցան, ընդ ամենը չորս անձինք իբրեւ մեղսակից, երկուքը Տաճիկ, մէկը Ղեհացի և միւսը Յոյն, որ ասկէ տուալ Սնդղիոյ գեսպանատան մէջ թարգմանութեան փոխանորդութիւն կընէ եղեր :

Կ. Պօլսոյ մէջ ասանկ լուր մը ժամանակին չիմացուած. ըլլալով ատոր հաւատ ընծայելէ կզգուշանանք :

Թայմիլի Կ. Պօլսոյ թղթակիցը կը գրէ թէ՛ երբ սահմանադրութիւնը Օգոս. կայսեր վաւերացմանը ներկայացաւ՝ Սուլթանը պատասխանելով թէ այդ իր յաջորդաց ալ կը վերաբերի՝ իւր եղբարց գիտողութիւնը ներկայացուց :

Այսօր սահմանադրութիւնը հրամայող Հաթիթ պիտի կարդացուի Բ. Դուռը և 101 թընթանօթ պիտի արձակուի :

Մէյլի մէջ հետեւեալը կը կարդանք :

«Գերմանական թերթ մը խեղ մը թուղթեր կը հրատարակէ, որք Ս. Բէթըրսպուրկի Սըլալեան գաղտնի յանձնաժողովոյն և խօսիվի մէջ եղած գաղտնի թղթակցութիւնները կը պարունակեն, ի մասին խօսիվի Սուլթանին դէմ ապստամբութիւն մը հանելուն :

Ի Լ Ա Ն

Թարիխտէն 20 կիւն մուգատտէմ պիր քեահատա սաբըլը վէ գատըն ֆիստանը էյրէթի ճէպինտէ պիր տիւքքեան հէօճէթի էյրէթի պիր քէսէ իշինտէ օլուպ՝ վէ իքի օնուք գայմէ վէ տէօրթ թէք զըզ գայպ օլմուշ օլտուղունտան հէր քիմ պուլմուշ իսէ Օրթաքէօյտէ թիւթիւնճի Մարտիրոս աղանըն քահվէսինէ կէթլրտի. կինտէ պէշ իիլրմիլիք գայմէ միւստէ ալաճաղընը իլան օլունուր :

ՏՕՔԹՕՐ ՄԱՐԲԵՐ

Վիեննա մէքթեպլէրինտէ օն պէշ սէնէ մուգատտէմ տիրլումա արմըշ վէ պիր չօդ Էվրոպա խառն թախանէլէրտէ բրօվա իթմիշ օւ լան սօքթօր Մարքեր՝ պուտէ ֆա Պէշիքթաշտա Բաշա մա հալլէսինտէ Բուժ քիլիսէսի դար շքսնտա 4 նիւմէրօլու քէնտի խանէսինտէ հէր կիւն սաաթ 3-Տէ բաղարտան մաատա ֆա դիր խասթալարա մէճճանէն պա գաճադ տըր :

Բաղար իրթէսի , չարշամպա վէ ճուճաա կիւնէլի սաաթ 7-Յա գատար թադսիմօէ Պաթիր վիզ Էճգախանէսինտէ , վէ սալը վէ բէրշէմպէ վէ ճուճաա իր թէսի կիւնէլի Գալաթաաա վօլօտա սօգաղընտա Բօլօնէշ Էճգախանէսինտէ սաաթ 7-Յա գատար պուլունուպ հէր նէվի խասթալարա պադաճադ տըր :

Պունտան մաատա վադըթ լարտա պալէստէ դիքր օլունան խանէսինտէ պուլունուր :

Միւմայիլէյս սօքթօր , ճէ բաշլըդ վէ Էպէլիք վէ բաշիմ իւֆիւնէթի , գանլը վէ գուրու պասուր , սքթմա , կէօյիւս , տէրի խասթալըղը , ֆրէնիլի վէ օնաաա գալմա գուլադ , պուրուն կէօզ վէ բաշիմ վէ Էպէլիք նէ գատար Էսկի օլաա բէհրիլիզ ազ վադըթ դադիքնտա տէֆ ի տէճէք , վէ պէշ սօուգլուգ Էէնի վէ Էսկի քէնտի ալէաթընտա օն տէֆատա տէֆ իտէճէյիլի ի լան կլէր :

Գեկտ. 9

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷՆԱՆ

ՄԱՐԻՕՆ ՏՐԼՈՐՄԻ

ԽՈՍՏՈՎԱՆ ԱՆՔԸ

կամ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ

Հեղինակ

Քէօթէն ՏՐ ՄԵՐԳՈՒՐ

Կը ծախուի Էէնի-ճամի Զիլին կիրլէր ճատտէսի թիւ 8 , Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը գին 2 ֆրանք :

Ամբողջ գործը 2 հատորէ պիտի բաղկանայ :

ՏՕՔԹՕՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Վկայեալ բժիշկն որ մասնաւոր հմտութիւն ունի կուրծքի և թոքային ախտերու , աչացաւի , խոյրի (սքրաճա) և գաղիական ախտի , նաև կատարեալ վիրաբոյժ ամեն ճիւղերու մէջ :

Կը ծանուցանէ արդոյ հա-

սարակութեան որ ամեն հինգ շաբթի և շաբաթ օրերը ժամը 4էն մինչև 9 հիւանդներն ընդու-նելու պատրաստ պիտի ըլլայ թօք-դարուի Էպէ վոդոյը թիւ 2 տանը մէջ :

Խիկ երկուշաբթի օրերը ժամը 3էն մինչև 9 իրեն գիմնդ ազքատիկ հիւանդները ճրիապէս պիտի նայի , միևնոյն թաղին մէջ Էսկի սալը բաղար ճատտէսի թիւ 94 Պ. Նիքօլաքիի գեղարանը : Գեկտ. 22

ԲԱՐԻՁՆ ՅԱՄԵՐԻԿԱՅ

ԳՈՐԾ Է. ԼՍՊՈՒԼԷՅԻ

Այս եղական գործին երկրորդ և վերջին հատորն ալ իգմիրի Տէտէեան տպարանէն հասած ըլլալով , կը գտնուի Էէնի ճամի վոդոյ , Զիլինկիրլէր ճատտէսի , թիւ 8 , Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը :

Գին 2 ֆրանք :

Պ. ՏՐ ԳԱՄՕՐ

Թարգմանեց Գ. Զիլինկիրեան

Հրատարակուի Տէպէեան

Կո ծախուի Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը ,

Գին 1 ֆրանք 30 սանդիմ :

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵՐՔ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Թարգմանեց

ՕՐԻՈՐԴ Փ. ԳԻՈՐԳԵԱՆ

Կը ծախուի Էէնի-ճամի վոդոյ Զիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 8 , Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը գին մէկ ֆրանք :

Թէ մայրաքաղաքիս մէջ և թէ դաւառները , վարժարաններու մէջ երաժշտութեան և կառավարչութեան պաշտօն վարելու յանձն առնող արժանաւոր և վկայեալ անձ մը կայ պատրաստ : Ուղողը կրնայ լրա-գորոյս գրասենեակէն տեղեկանալ :

Ի Լ Ա Ն

ՄԻՀՐԱՆ ԱՔԻԿԵԱՆ

Եաղճը խանքնտա իւթ գալտա 21 նիւմէրօլու օտաաա հաթթաա հէր կիւն Էօլլէստէն սօնա թալիպ օլանլարա լիսան լէտաֆէթ պէյանը թիւրքի թալիմ վէ շալիքտանը հէր վէճհէ խօշնուտ իտէճէք տիր :

ՆՈՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն լեղուէ գործածուած զրեանք կը գտնուին ու կը վաճառուին Ուղուն Զարշը Գիլիտ խանի կարգը թիւ 360 խանութը : Գնուածները ժամը 4 1/2 5 6 և 8 1/2 5 11 կըլլան :

ՏՕՔԹԵՕՐ ՃԷԼԱՆ

Մասնաւոր դարմանիչ Սքե-սիպիսթ Գաղիական ախտի և նոյն կամ որ և է պատճառաւ ծագում առած ամբողջ ծքնքն-դական գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց :

Ինչպէս ծանուցինք , Տօքթէօն ճէլալին թէ իւր աշակերտութեան ժամանակ և թէ վըկայեալ բժիշկ անուանուէն վերջը մասնաւոր ուսումն ըրած ըլլալը թէ Գաղիական և թէ ուրիշ որ և է տեսակ ծննդա-կան գործարաններու վերաբերեալ հիւանդութեանց ճիւղերուն մէջ , և որուն այս մասին ունեցած ճարտարութիւնը շատերուն ծանօթ ըլլալն գիտնալով , կը ծանուցանենք Սքե-գոյ Հասարակութեան , որ ամեն կիրակի , երեքշաբթի , հինգշաբթի և շաբաթ օրերն ժամը 6էն մինչև 10ը հիւանդ-ներ պիտի ընդունի իւր բընա-կարանը որ է Բերայ թարլապաշի ճատտէսի թիւ 117 և ամեն երկուշաբթի , չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն մինչև 9ը Պահճէգալու Համի-տիյէ Թիւլպէին գէմի կարգը իքի գաբուլու Սինապեան Վիլէն Էֆենտիի գեղարանը թիւ 32 :

ԳԵՐԱԿԱՆ

130 պատկեր , 48 երեսէ բաղկացեալ ընտիր թղթով և կաղմեալ . կեդրոնատեղին է Զարդարեան գործարան Կ. Պօլիս Սուլթան Համամ թիւ 14 կը գտնուի նաև ամեն դրամաճառաց քով : Գին 40 վարայ : Գալրոցաց համար հարկըրին 10 ղեղջ :

Աղգ. Հիւանդանոցի ներքին բժիշկ Տօքթօր Գարրիէլ Էֆէնտի Նահապետեան , այսուհետև ամեն չորեքշաբթի օրերը ժամը 6էն 8 Սամաթիա իմահօրը թօգալթեան Պ. Գարրիէլի գեղարանը , և ուրբաթ օրերը ժամը 6էն 8 դարձեալ Սամաթիա Մ. Ճիլանաքիին գեղարանը , նաև Հիւանդանոց իրեն գիմնդ աղ-

քատ հիւանդաց ըստ առաջնոյն ճրի նայելու պատրաստ ըլլալը կը ծանուցանէ արդոյ հասարակութեան :

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒՄ

Փարիզի բժշկական ակադեմիային ծրարըրին համեմատ

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ

Երկրորդական և վարժապետական դպրոցներու մէջ :

ՀԷԼԷԻ

ՆԵՔՏԱՐԹՈՐԺ

Բժիշկ և վարժապետ բնական գիտութեանց , անգամ այլեայլ գիտական բնիկերութեանց , և ին-

թօգմանց

Ս. ԷՍԵՔՏԵՔՍՆ

192 միջակ ութածալ երես-ներէ բաղկացեալ հասառօտ բայց ամիտի գիրք մ'է այս , որ ամեն կարգի և հասակի մարդոց ալ հասկանալի է իւր պարզութեամբ և յստակութեամբ : Կը վաճառի ամեն դրամաճառաց քով , գինն է մէկ քառօրդ Մէհիսիյէ :

Գալրոցներու համար հարկըրին տասն ղեղջ կըլլայ :

ՊԱՏՄԱԳՐԱՏՈՒՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԴԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ

Իրգա-փաշա խան քիւ 1

Վիմագրատունս պատրաստ է ամեն տեսակ այցատոմս , հասցէ և վաճառականական հաշուա-կան խորագրեր խիստ յարգա-րուն ընտիր և փայլուն ձեւով շինելու դիւրագին եղանակաւ :

Վիմագրատունս կը խոստա-նայ իրենդիմող յաճախորդները կարելի եղածին չափ գոհ ընել . և արդէն վիմագրատան տնօրէ-նը ճանչցողները , բաւական է որ արուեստական ճաշակի տէր ըլ-լան կը վկայեն թէ ազնիւն ու գեղեցիկը կատարելապէս կըր-նան գտնել :

Ուղողը ազատ է անձամբ վի-մագրատունս գիմել և ինքնին ստուգել ու համոզուելու այս ամէնուն ճշմարտութեանը :

ԽՄԲԱԳՐ

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏՄԱՍԻՆԱՏՈՒ

ՕԳՍԷՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ԵՈՒՍՈՒՔԵԱՆ խան վերի յարկ թիւ 7